

FUREYA

Ayşe Kulin

Füreyya

Öykü Atatürk'ün sınıf arkadaşı ve yakın dostu olan Emin Paşa'nın kızı Füreyya, İstanbul'da güzel ve büyük bir konakta doğar. Anneanne, dede ve teyzelerle birlikte yaşayan kalabalık ve mutlu bir ailesi vardır. Sanata ve eğitime büyük önem verirler. Füreyya, maddi ve manevi açıdan zenginlik içinde, mutlu bir çocukluk geçirir. Bilinmeyen bir nedenle, büyük dayısı Cevat Şakir (Halikarnas Balıkcısı) babasını öldürür. Bu kötü hadiseden sonra aile perişan olur. Ekonomik açıdan da sıkıntılar başlayınca konaktan taşınmak zorunda kalırlar. Füreyya, evlilik yaşına geldiğinde kendisi ile aynı eğitim ve kültür seviyesinde olmayan, zengin ve yakışıklı Sabahattin ile evlenir. Füreyya, kocasına derin bir aşk beslemektedir. İki defa hamilelik yaşar, fakat bebeklerini kaybeder. Sabahattin'in kontrolsüzce alkol alması ve kendisine şiddet uygulaması üzerine Füreyya, eşini çok sevmesine rağmen evliliğini sonlandırır. Bir süre sonra Atatürk'ün silah arkadaşı ve yakın dostu olan Kılıç Ali ile tanışır. Kılıç Ali Füreyya'ya aşık olmuştur ve evlenme teklif eder. Füreyya, aradaki yaş farkından ötürü ailesi itiraz etse bile Kılıç Ali ile evlenmeyi kabul eder. Evlilikleri süresince mutlu, kalabalık sofraların yaşandığı, Atatürk ve çevresinin de dahil olduğu, refah ve güzel günler geçirirler. Ancak, Atatürk'ün vefat etmesiyle Kılıç Ali büyük bir depresyona girer. Kendini dış dünyaya kapatmıştır. Füreyya, kocasını tekrar sosyalleştirmek ve mutlu etmek için çaba harcar. Ancak, bir süre sonra Füreyya vereme yakalanır. Uzun süre Türkiye'de tedavi olsa da iyileşemez. Füreyya, çareyi Fransa'ya gidip tedavi olmakta bulur. Ancak, Kılıç Ali, artık ekonomik açıdan sıkıntılıdır. Tedavi masrafları için İstanbul'da çalışması gerekmektedir. Üstelik evleri soyulmuş, tüm birikimlerini yitirmişlerdir. Füreyya, Paris'te tedavi görürken, arkadaşı Şevki Bey ile yakınlaşır, fakat aralarında bir ilişki olmaz. Teyzesi Füreyya'nın oyalanması için plastik hamuru getirir. Füreyya, bundan büyük keyif alır. Hastanede yattığı sürece seramik ile ilgili araştırmalar yapar. Kil ve seramik siparişi verir. Hastaneden çıkınca da bu konuda eğitim alır ve yoğun olarak seramik çalışmaya başlar. Füreyya'nın İstanbul'a döndüğünde ilgi alanları ve arkadaş çevresi değişmiştir. Kılıç Ali de bu ortamlardan rahatsız olmaktadır. Zaman içinde evliliklerinde ve düşüncelerinde ortak noktalarının olmadığını anlayarak boşanırlar. Füreyya'nın seramikleri çok beğenilmeye ve ilgi görmeye başlamıştır. Artık hayatı tamamen değişime uğramışken, Füreyya'nın kardeşinin bir kızı olur. Füreyya yeğeni kendi çocuğu gibi benimser, bebeği kendi kaybettiği çocuğunun yerine koymuştur. Sanat, seramik ve yeğeni Sara ile mutlu bir şekilde yaşarken tekrar vereme yakalanır, Hastalık peşini bırakmamaktadır ve riskli bir ameliyatla ciğerinin bir kısmı alınır. Füreyya, hayatının geri kalanını seramik dersleri vererek geçirir. Füreyya Türkiye'nin ilk kadın seramikçisi olmuştur.

Tema

Tesadüf Füreyya, sanata itikadi olan bir ailede, sanat içinde büyümüştür, fakat uzun klinik tedavisi esnasında teyzesinin oyalansın düşüncesi ile armağan ettiği plastik hamurunda çok başarılı çalışmalar çıkarmış, kendisi de yeteneğini fark etmiş ve teadüfen Türkiye'nin ilk ve özgün kadın seramikçisi ünvanını almıştır.

Kişiler

Füreyya Başkarakter Füreyya, mutlu ve kalabalık ailesinde, sosyal bir çocuk olarak sevgi dolu büyür. Ailesinde herkesin sanata itikadi vardır. Füreyya, iyi eğitilmiş, sevecen bir kızdır. Genç yaşında aşık olur ve evlenir, kocası huysuz ve şiddet eğilimli bir insandır. Füreyya, mücadeleci karakteri ile evliliğini devam ettirmeye gayret etse de başaramaz. Umutlu ve sevecen yapılı olan Füreyya, kısa zaman sonra ikinci evliliğini yapar. Düşünceli ve paylaşımcı yapısıyla kocasının çevresini de etkiler ve dostlarının sayısını artırır. Eşinin girdiği depresyondan kurtulması için uğraşır, akli ve vefalı karakteri ile eşini kendi kendine tedavi eder fakat verem hastalığı ile uzun süre uğraşır. Çalışkan yapıda olan Füreyya'nın boş boş klinikte zaman geçiremeyeceğini bilen teyzesi O'na plastik hamur getirir. Füreyya, bu sayede seramiğe yönelecek, Türkiye'nin ilk kadın seramik sanatçısı olacaktır.

Sabahattin Füreyya'nın ilk kocasıdır. Varlıklı bir ailenin şımartılmış, toprak ağası oğludur. Füreyya'yı çok sever ve aşık olur. Şiddet eğilimi olan, kaba, sert, alkolik ve çapkın bir adamdır.

Kılıç Ali Füreyya'nın ikinci kocasıdır, Kurtuluş Mücadelesinde, Atatürk ile birlikte çalışmış, Atatürk'ün silah arkadaşı ve yakın dostudur. Füreyya'yı görür görmez aşık olur. Aralarındaki yaş farkına rağmen evlenirler. Eşine sadık, centilmen, iyi eğitilmiş ve kültürlü bir beyefendidir. Atatürk'ün vefatından sonra büyük bir depresyona girer, kendini sosyal ortamlardan ve eski çevresinden soyutlar. Karısının sayesinde buhranını atlatır.

Aliye Aliye'nin kendi ile arasında çok az yaş farkı olan, kardeş gibi büyüdüğü teyzesidir. Çılgın, delidolu, ruh hali çalkantılı bir kadındır. Gizli ilişkilere eğilimi vardır. İhtiraslı ve tutkulu bir kadındır. Sevdiği adam için, kışkırdığı kadını vurmuştur.

Füreya

Karakter Füreya, sosyal ve ekonomik açıdan kuvvetli ailesinin yanında, mutlu, rahat ve sevgi dolu bir çocukluk geçirir. Ne kadar rahat koşullarda yaşamış, refah içinde büyümüş olsa da hiçbir zaman şımarık bir insan olmaz. Vazifeşinas, karşısındaki insanları eğitici, düşünceli karakterdedir. Kötü zamanlarda bile karamsarlığa kapılmaz, geleceğe umutla bakar, cesur adımlar atar. İnsanlara anaç ve sevecen davranır. Yakınlarının zor zamanlarında destek olur, vefalıdır. Füreya'nın ilkleri başaran önder, yol gösterici kişilik yapısı vardır.

Aktiviteler Füreya'nın çocukluğu, İstanbul'da denize giderek, yazları adada mutlu geçer. Sanat ve dil eğitimi alır. Evlendiğinde kocası çalışmasına izin vermeyince, Füreya çareyi çevresindeki eğitimsiz insanlara okuma yazma dersleri vermekte bulur. İlerleyen zamanlarda ikinci eşi ve eşinin yakın çevresi ile birlikte davetlere ve yemeklere katılarak zamanını değerlendirir. Hastalanmasıyla teyzesinin klinikte oyalansın düşüncesiyle getirdiği plastik hamurla uğraşmayı keyif haline getirir. Seramik sanatını öğrenir, seramikte geleneksel yansımaların ardından kendi özgün eserlerini ortaya koyar, özellikle "kuş" figürünün kendisini ifade ettiğini düşünür.

ÖRNEK ANILAR

Vazifeşinas/ Çalışkan Üstlendiği ve yapmak istediği her işi büyük bir kararlılıkla sonuna kadar yapan Füreya, henüz küçük bir çocukken Atatürk'ten hatıra defterine yazı yazmasını rica etti. Saygılı ve yetenekli kişiliğini fark eden Atatürk "Füreya Hanım, görüyorum ki siz çok çalışkan bir insansınız. Millet sizden çok şey bekliyor. Siz çalışmalı ve bir şeyler vermelisiniz memlekete." Füreya için Atatürk'ün yazısı artık "kutsal emanet" niteliğindedir. Kendine, memleketine hizmet edeceğine, faydalı olacağına söz verdi.

Eğitici Çevresine faydalı olmayı benimsemiş ve her zaman büyük şehirde yaşamış olan Füreya için evlenip küçük şehirde "ev kadını"olma fikri, Füreya'nın ailesine epey ters görünmüştü. Füreya'yı bu konuda desteklemiyorlardı. Özellikle annesi kızının yalnız ve mutsuz olacağını düşünüyordu. Füreya ilk kez ailesine ters çıktı. "Kendi dünyamı kuracağım, çocuklara eğitim vereceğim... Ne var bu kadar şaşacak anne? Büyükbabam Şakir Paşa, Ada'da Türk çocukları için okul açmadı mı? Hem de o dönemde. Şimdi üstelik Cumhuriyet var. Benim bu girişimimi destekleyecek devrimler var."

Düşünceli/ Korumacı Füreya, çevresindeki herkesi ayrı ayrı düşünür, kimseye zarar gelsin istemezdi. Yanında çalışan hizmetkarlarına da aynı hassasiyet içinde davranırdı. "Emine'nin elindeki valizleri alın, odaya getirin. Diğerlerini de siz taşıyın yukarı. Bu yaşta bir çocuk, ağır taşırsa, gece yatağına işer. Emine'nin ağır taşıdığını bir daha görmeyeceğim."

Düşünceli/ Tedbirli Füreya zor durumda olsa bile çevresini düşünmeyi ihmal etmez, onları üzmemek ve endişelendirmemek için kendince tedbir alırdı. "Füreya Paris'te hastaneye yatmadan önce bir sürü kartpostal satın aldı, üstlerine önündeki haftaların değişik tarihlerini koydu. Annesiyle babasına, kardeşine, kocaasına, Aliye'ye ve Ponpon'una mektuplar hazırladı. Ameliyattan sonra, yazı yazamayacak halde olursa, onu merak etmesinler istiyordu. İstanbul'dakiler onun tedaviye gittiğini sanıyorlardı. Hiç kimsenin, Füreya'nın bu sonu belli olmayan ameliyata gireceğinden haberi yoktu."

Cesur Neticesi kötü sonuçlar olsa bile Füreya'nın hiçbir zaman korkak bir karakteri olmadı. Kocasını sevmesine, ekonomik açıdan kötü koşullar yaşayacağını bilmesine rağmen ayrılmak fikrindeydi. Hatta, tabancaları ile bir çocuk gibi oynamaktan keyif alan kocası Sabahattin'in karşısında cesurca durdu. "Senden boşanıyorum Sabahattin... İstiyorsan hep o üzerinde taşıdığın tabancayı çek ve beni hemen vur. Ama dönüşüm yok, bunu bil.Seni istemiyorum. Sana asla dönmeyeceğim. Şimdi evimizden çık ve git."

İyimser Şartlar ne kadar kötü olursa olsun, Füreya karamsar bir insan olmadı. Geleceğe hep umutla baktı. "Ben hastane yataklarına alıştım. Bu yataklarda ölüme kaç kere dil çıkartmışlığım var. İnanmayacaksınız ama ne zaman böyle ölümcül durumlarda yataklara düşsem, hep Anka kuşu misali, küllerimden yeniden doğmuşumdur. Bana nedense uğurlu, hayırlı gelir ölüm döşekleri."

Anaç Füreya, hayatı boyunca çok istemesine rağmen "anne" olamadı, fakat yakınlarındaki gençlere ve çocuklara anaç davrandı, kendini çok sevdirmeyi başardı. İkinci eşinin oğulları, babalarının kendilerine bir üvey anne getireceğinden oldukça rahatsız olmuşlardı, tepkilerini Füreya'ya da yansıtıyorlardı. "Altemur ise ağabeylerinin tesiri altında, annesinin yerini alan bu yabancıya her ne kadar kötü muamele etmek istediysen de

başaramadı. Çünkü onu hem çok güzel, hem de çok ilginç buluyordu. Füreya bu genç çocuğun ufkunu genişletiyor, ona o güne kadar duymadığı müzikleri dinletiyor, okuması için kitaplar veriyordu. Üstelik eğlenceli ve neşeliydi.”

Vefalı Füreya, iyi günde de, kötü günde de sevdiği insanlara hep vefalı davrandı. Elinden gelen her şeyi sevdikleri için yaptı, bu tutumu ile de onları mevcut sıkıntılarından kurtardı. “Vefa duygumu ise hem annemden hem de babamdan almış olmalıyım. Annem, ihanete uğramasına rağmen, nasıl bırakmadıysa kocasını hasta yatağında, ben de artık gözden düşmüş, yüreği kırılmış kocama kanat germeye kararlıyım. Ama onu hayata geri döndürmenin bu kadar zor olduğunu tahmin etmemiştim doğrusu. İşim zordu.”

Önder Füreya, sanatında ilkleri başaran, önder bir insandı. Unutulmuş seramik sanatını canlandırdığı gibi, henüz denenmemiş özgün yapıtlar da üretti, kendi tasarımlarını, kendi buluşlarıyla canlandırdı. “Hilton Oteli'nin girişindeki İş Bankası'nın duvarına yerleştirdiği panosuyla, kendi ülkesinde bir ilke imza atıyordu. On yedinci yüzyılın sonuna kadar önce çiniyi baştacı, sonra da birden bire göz ardı etmiş bir topluma, çağdaş bir yorumla, geri veriyordu geleneksel duvar süslemeciliğini.”

Aliye

Karakter Aliye, Füreya'nın kendisinden yedi yaş büyük teyzesidir. Aralarındaki yaş farkının azlığından dolayı, teyze yeğen gibi değil, abla-kardeş gibi olmuşlardır. Fakat, Aliye, olgun bir karakter değildir, her zaman rengarenk giyinmeye meraklı, çapkın yapıda, çocuk ruhlu, yetenekli, öfkesine yenik düşebilen bir insandır. Zaman içinde kocasını kaybetmenin acı içinde, umutsuz, içe dönük bir insan olmuştur.

Aktiviteler Aliye, zamanını aşkı ile paylaşımlarına göre organize eder. İlgisi olmadığı halde, aşık olduğu müzik hocasını görmek için müzik dersleri alır, hatta Füreya'nın derslerine de katılır. Zaman içinde kendini sadece resim ve gravür sanatına adanacaktır.

ÖRNEK ANILAR

Çapkın/ Ahlaksız Aliye ve Füreya, Aliyenin kız kardeşinin yeni doğan bebeğine yardıma gidiyorlardı. Aliye'nin giderken giyimine ve makyajına aşırı derecede önem vermesi, süslenmesi Füreya'nın dikkatinden kaçmıyordu. Füreya çok sonra, Aliye ve eniştesi arasında gizli bir ilişki olduğunu öğrendi. “Füreya yeğenin mis kokulu boynuna burnunu gömdü, onu uzun uzun öpüp kokladı, mamasını vermeye başladı. Aliye hala ortalıkta yoktu. Bebeğin dadıyla birlikte gazını çıkarttılar, odaya getirilen küçük küvette bebeği yıkayıp altını değiştirdiler. Üstüne temiz giysiler giydirdiler. Sonra, Faruk'u kollarında sallaya sallaya, ninniler söyleyerek uyuttu Füreya. Bebek bakmanın büyüüne öyle kaptırmıştı kendini, ne zamanın nasıl geçtiğini ne de Aliye'nin ortalarda gözükmediğini fark etti.... Teyzesinin yatak odasına gidip usulca kapıyı tıklattı. Bir süre sonra eniştesinin sesini duydu, 'Bir şey mi istediniz' diyordu, 'Enişte, Aliye oradamı' diye sordu, 'Ne var' dedi, Aliye'nin boğuk sesi..”

Çocuk Ruhlu Aliye, hiçbir zaman olgun bir insan olamadı. İçinde taşıdığı büyümeyen bir çocuk vardı, kendisine canı ne isterse onu yapmasını, o anda kalmasını öğütüyordu. “Füreya gülmeye başlamıştı. Kendini bildi bileli, ailede en çok bu delidolu teyzesini seviyordu. En mutsuz günlerinde bile güldürmesini bilirdi onu. Daldan dala konarak konuşması, aydınlık yüzü, şaşkın bakışlarıyla yaşı ne olursa olsun, hep neşeli bir çocuk gibiydi.”

Öfkeli/ Kıskanç Aliye, sevdiği erkeği başkasıyla paylaşma düşüncesine bile katlanamayan, kıskanç bir kadındı. Bu durum tezahür ettiğinde de geleceği düşünmeksizin, öfkesine yenik düştü ve sevdiğinin yanındaki kadına ateş etti. “Peki o kadını neden vurdun, allahaşkına?” diye sordu Füreya, teyzesi Aliye'ye, “Kıskançlıktan. Mari adındaki o Ermeni piyanist kadınla ilişkisi vardı. Birlikte düet yapıyorlardı güya ama, seviştiklerini de anlamıştım.”

Umutsuz/ Bitik Kocasını kaybetmenin acısıyla, Aliye umutsuz bir hal aldı. Hiçbir şey yapmak istemiyAliye ile başa çıkamıyorum şekerim. Sefaret sigara külü içinde, her tarafta içki şişeleri.. Ev leş gibi kokuyor. Bizimki krizde laf anlamıyor.”

